

Nr 216.

Av herr **Thore**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition, nr 78, med förslag till lag om skyddskoppypmpning.*

I Kungl. Maj:ts proposition nr 78 till innevarande års riksdag har i § 6 förslag till lag om skyddskoppypmpning bland annat föreskrivits:

»Den, som icke förut haft smittkoppor och som ej heller tre gånger eller någon gång under det närmast föregående kalenderåret här i riket undergått vederbörlig skyddskoppypmpning, må icke

a) inskrivas å sjömanshus; — — — — — — — — — —»

Motiverna för bestämmelsen, att sjöfolk i större utsträckning än de flesta andra yrkesklasser skola underkastas skyddskoppypmpning torde förnämligast vara att söka i det av kungl. medicinalstyrelsen den 27 maj 1913 avgivna betänkandet angående skyddskoppypmpningens ordnande, däri å sid. 111 följande anföres. »Bland yrken, vilkas utövare i särskild hög grad äro i behov av skydd för smittkopporna, är sjömannens det viktigaste. Smittkopporna äro icke numera inhemska hos oss, utan införas alltid utifrån, och detta har hittills nästan regelbundet skett sjöledes. Ju livligare förbindelser vi få med främmande länder, desto större blir risken att sjöledes få in smittkopporna i landet. Det är därför av vikt att skydda landet genom obligatorisk, förnyad ympning av sjömän.» Av här åberopade yttrande framgår, att bestämmelsen om revaccinationen av sjöfolk icke tillkommit så mycket för sjöfolkets eget skydd, som fastmera att förhindra det smittkoppor sjöledes införas i riket.

Med avseende på sjöfolkets revaccination yrkades av medicinalstyrelsen i dess nyss omnämnda betänkande, att sådan skulle äga rum, då vederbörande »första gången går till sjöss». Enligt vad meddelas i den kungl. propositionen (sid. 47—49) har det övervägande antalet sjömanshusdirektioner helt och hållet avstyrkt ett förslag av denna lydelse. Jämväl Sveriges fartygsbefälhavareförening, Hälsingborgs sjöfartsförening och Svenska maskinbefälsförbundet motsätta sig ett sådant lagstadgande.

Desslikes har kommerskollegium, under framhållande av de synpunkter, som anförts från flertalet sjömanshusdirektioner, avstyrkt förslaget. Vad som i dessa yttranden särskilt understrykes är den arbetsoduglighet för vederbörande och fara för sig själv och omgivningen, som bleve följden, ifall revaccinationen komme att företagas strax före det tjänstgöringen ombord toge sin början. Med fäst avseende på vad som här anförts, se exempelvis utlåtandet från sjömanshusdirektionen i Stockholm, och vad medicinalstyrelsen yttrar i sitt betänkande, Kap. VII:1 »Ympningens olägenhet», sid. 74—77, samt II »Om förebyggandet av skyddskoppypningens olägenheter», sid. 92—94 (se särskilt andra stycket sid. 94), torde för en var, som har någon vetskap om förhållandena till sjöss, vara klart, att en revaccination, omedelbart före det en sjöresa företages, ej gärna, såvida icke hotande smittkoppsepide mi föreligger, bör ifrågakomma.

Sjöfartens och sjöfolkets syn på revaccinationsfrågan, i vad denna berör de sjöfarandes yrkesklass, torde för övrigt ganska troget avspeglas uti följande yttrande från sjömanshusdirektionen i Göteborg.

»Den omständighet, som föranlett förslaget om särskild föreskrift beträffande revaccination av sjöfolk, har angivits vara, att, enligt vad erfarenheten givit vid handen, i Sverige inträffade smittkoppepidemier hitills i de allra flesta fall hit införts sjöledes. Medgivas måste, att vid sådant förhållande i synnerhet sådana förebyggande åtgärder äro önskvärda, som i möjligaste mån stänga den väg för smittkoppepidemiernas införande, som sjöfartsförbindelserna erbjuda, och möjligen kan den ifrågasatta bestämmelsen, om den låter sig genomföra, vara till något gagn i sådant avseende. Men härvid har direktionen att erinra, dels att tillämpningen av sagda bestämmelse endast träffar en del av de personer, som kunna medföra koppsmitta, dels att tillämpningen skulle medföra betydande olägenheter.

I omförmälda hänseende må framhållas, att kanske än större fara för smittkoppepidemiernas införande hotar från utländskt sjöfolk, som med svenska eller främmande fartyg hitkomma, och att det ej är något ovanligt att främmande fartygs besättningar helt eller delvis utgöras av folk från sådana länder, där smittkoppor äro en allmän sjukdom. Likaledes torde sådan större fara hota från vissa slag av resande, exempelvis skarorna av ryska emigranter. Så länge ej någon kontroll till avvärjande av smittofara från dessa främmande sjömän eller resande ifrågasättes, torde det skydd, som påräknas genom svenska sjömans revaccination bliva föga effektivt och knappast böra föranleda att för dess skull ådraga den svenska sjöfarten och svenskt sjöfolk de ökade olägenheter, som ifrågavarande bestämmelse nödvändigtvis framkallar.

Revaccinationen medför för den, som underkastas densamma, vissa därav föranledda sjukdomssymptom. Om den skulle verkställas omedelbart före den nye sjömannens första resa, kommer till alla de obehag, som ofta måste vara förbundna med den första anställningen till sjöss, ytterligare det av revaccinationen orsakade sjukdomstillståndet, vilket, om ock i och för sig av lindrig art, likväl måste antagas i många fall vålla hinder eller svårighet att utföra arbetet

ombord och, jämte detta obehag för sjömannen personligen, åstadkommer denna omständighet olägenhet vid det förhållande, att varje decimering av besättningsstyrkan kan, under eljest ogynnsamma förhållanden, bliva ödesdiger för fartyget. Dessutom håller direktionen för sannolikt, att införande av ifrågasatt bestämmelse kommer att inverka avskräckande på många av dem, som kunna vara betänkta på att taga anställning till sjöss. Tillgången på sjöfolk är under nuvarande förhållande ej så stor, att den mer än nått och jämt motsvarar behovet och en föreskrift, som försvårar tillträdet till sjömanstjänsten, kan lätteligen verka avskräckande och minska tilloppet av nya sjömän.

Därest den ifrågasatta bestämmelsen om revaccination av svenskt sjöfolk upphöjes till lag, måste man, enligt direktionens åsikt, sörja för att revaccinationen äger rum så tidigt före sjötjänstens början, att följderna därav för den revaccinerades kroppsliga befinnande äro övervunna, innan han anträder sjöresan. Då i största flertalet fall ynglingar, som anmäla sig till sjötjänst, äro helt och hållet i saknad av medel eller åtminstone ej äga tillgångar att någon nämnvärd tid själva bekosta sitt underhåll, torde det ej heller kunna undgås, att revaccinationen verkställles på det allmännas bekostnad och att anstalter vidtagas för deras herbergerande under den tid, som åtgår efter ympningen, till dess de därav framkallade sjukdomssymptomen gått tillbaka. Då antalet varje år vid sjömanshuset härstädes till inskrivning anmälda personer i regel uppgår till bortåt ett tusental, skulle dessa anordningar medföra ej ringa utgifter, vilka i de flesta fall ej kunde av sjömännen själva bestridas, åtminstone ej i första hand, och sannolikt måste de stanna på det allmänna, därest sagda anordningar komme till stånd genom det allmännas försorg.»

Departementschefen har, som framgår å sidan 49 av den kungl. propositionen, icke kunnat underlåta att taga intryck av den kritik, som, enligt vad ovan omförmäls, riktats mot medicinalstyrelsens förslag till revaccinering av sjöfolket. Det har sålunda ansetts vara av nöden att frångå bestämmelsen om revaccination, då vederbörande första gången går till sjöss och i stället införa ett stadgande, varigenom skyldigheten för sjömannen att visa sig hava genomgått skyddskoppypmpning å sådan tid, att han under några år framåt kan anses immun mot koppsmitta, bindes vid *inskrivningen* å sjömanshus.

Den ändrade föreskriften kan i viss mån anses mildra ovan åberopade med revaccinationen följande olägenheter. Det må emellertid framhållas, att de sjömän, som sålunda skulle undslippa revaccination, äro ett ringa fåtal i förhållande till hela antalet. Obligatorisk inskrivning å sjömanshus förekommer visserligen endast för sjömän i utrikes fart samt för resor å vissa passagerarångfartyg i inrikes fart, men § 12 mom. 1 »nådiga förordningen angående sjömanshusen i riket samt sjöfolks på- och avmönstring m. m.» den 13 juli 1911 innehåller, att »en var svensk undersåte, som å svenskt handelsfartyg idkar sjöfart såsom yrke, bör vara inskriven vid sjömanshus». Det är huvudsakligen endast besättningsmän å fartyg i lokalfart, som numera icke äro inskrivna å

sjömanshus. Väst kustens storsjöfiskare äro i stor utsträckning inskrivna å sjömanshus, emedan dessa periodvis mellan fisket eller då detta är mindre lönande idka handelssjöfart.

Man kan även säga, att valet av sjömansyrket eller beslutet att för en längre eller kortare tid gå till sjöss i en mängd fall sker utan långa förberedelser. Uttagning av prästbevis för inskrivning å sjömanshus, förrättande av denna inskrivning samt utmönstring till sjötjänst ske vanligen i närmaste följd efter varandra. Angående antalet nybörjare i sjömansyrket må anföras, att under år 1914 vid Göteborgs sjömanshus utmönstrades 1,187 dylika, av vilka 658 tillhörde Göteborgs sjömanshusområde och 529 andra delar av riket.

Om en revaccination av sjöfolk på sätt i den kungl. propositionen är föreslagen i någon väsentligare mån förmådde hindra införseln av smittkoppor i riket, så måste givetvis de från sjöfarts- och sjöfolkshåll uttalade betänkligheterna att underkasta sig denna revaccinering falla till föga gent emot det allmänna intresset. Knappast kan man dock påstå, att skyddskoppypning av sjöfolk är en åtgärd, som i detta avseende numera har någonting att betyda gentemot andra orsaker för smittans spridande. För 30 å 40 år sedan och längre tillbaka, då personförbindelsen mellan Sverige och främmande länder till kanske den väsentligaste delen förmedlades av svenskt sjöfolk, till antal föga understigande vad som nu användes i utrikes sjöfart, torde en revaccinationsföreskrift för sjöfolket säkerligen utgjort ett verksamt medel mot smittkopps införande i riket. Med nuvarande livliga internationella kommunikationer, där det svenska sjöfolket endast är en ringa procent av i riket inkommande personer, måste deras roll som smittbärande medium ha gått väsentligt tillbaka.

De sedan år 1900 yppade fallen av smittkoppor i riket (se medicinalstyrelsens betänkande sid. 39—43) kunna knappast ge stöd för en lagstiftning om skyddskoppypning av sjöfolket. Det år 1900 inträffade fallet lär vara en svensk sjökaptan mellan 50 å 60 år, som anlände med ett svenskt fartyg. Fallet 1903 torde med all sannolikhet härleda sig från en sjöman, som ådragit sig koppsmittan under tjänst med främmande handelsfartyg. Angående epidemien år 1904 uppgives icke huruvida fartyget var svenskt eller främmande; det senare mera sannolikt än det förra. Övriga sedan år 1900 inträffade smittkoppsfall ställas icke i samband med insjuknade sjömän. Att anmärka är, att fastän

under de sista 10 åren den reguliära oceantrafiken med svenska fartyg utvecklats i betydande grad, ja rent av skapats, något smittkoppsfall härifrån icke omförmäles.

Sidan 50 av den kungl. propositionen innehåller uppgift å vissa yrkeskategorier, om vilka det uttalas, att revaccination borde förekomma. Bland dessa må i detta samband särskilt uppmärksammas »hamn- och stuveriarbetare». Smittfaran härifrån torde fullt ut vara lika stor, ja kanske större än vad sjöfolket angår. Lossning av fartyg, kommande från utrikes ort utföres nu som regel av hamn- och stuveriarbetare; vilka alltså, i det fall att delar av lasten äro smittobärande, i högre grad än det ombordvarande sjöfolket, äro utsatta för smitta.

Slutligen må anmärkas att någon utredning icke synes vara gjord, huruvida revaccination av sjöfolket är påbjuden inom främmande länders lagstiftning.

Ett närmare skärskådande av här anförda synpunkter kommer säkerligen att ge till resultat, att frågan om revaccinationen av sjöfolket tarvar ytterligare utredning, innan någon lagstiftning här lämpligen bör företagas. På grund varav jag vördsamt får hemställa,

att i förslaget till lag om skyddskoppypmpning
den 12 mars 1915 § 6 raden »inskrivas å sjömanshus»
måtte utgå.

Stockholm den 20 april 1915.

Alex. Thore.